

"МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗОЛ"

ОД КНИГАТА НА
ХАНС-ЛОТАР ШТЕПАН
"МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗОЛ" - Идентитетот
на Македонците прикажан на примерот
на Балканскиот сојуз (1878-1914), во
издание на "АЗБУКИ"

Во работниот наслов се тематизира проблемот на идентитетот на Македонците. Македонскиот читател, сосема логично, својот идентитет го следи како нешто саморазбирливо; меѓутоа, тој би требало да земе предвид дека соседните држави до денешен ден се обидуваат со проблематични аргументи да ги втемелат нивните претензии за македонскиот јазик, името и територијата, кои на Македонците не им дозволуваат никаков сопствен идентитет. Почнувајќи од Берлинскиот конгрес во 1878 г., но особено по Балканските војни од 1912/1913 г. тие ги повторуваат своите фалсификувани барања, притоа надевајќи се на тоа дека еден ден тие би созреле во неотповикливи вистини.

Следствено на тоа, семејството на народите беше погрешно информирано за идентитетот на Македонците, а сега тоа ќе може да си направи објективна слика за историјата на Македонците.

Истражувањето се темели врз (необјавените) акти на Политичкиот архив на германското Министерство за надворешни работи.

Подготвила: Милева ЛАЗОВА

ФАЛАНГА ВИСОКИ ПРЕТСТАВНИ ЗАБЕЛЕЖУВААТ СРЕДБАТА В

Стриктното држење во тајност на плановите на Антантата ги сокрива далекусежните намери на Балканскиот сојуз

Со ова биле поставени договорните основи на Балканскиот сојуз за акциите на балканските кралства, врз кои потенцијалните агресори со децении работеле, заеднички да извршат империјалистичко злосторство, за кое одделно, секоја соседна држава на Македонија, самата не била доволно силна. Дури и сите заедно не ќе можеле да ризикуваат војна без поддршка од Големите сили.

За овие договори, царските пратеници на Австро-Унгарија и Германија, не дознале ниту зборче, ниту од нивните "пријатели" во балканските држави, а уште помалку од главните градови на Големите сили.

Зошто требало "меѓу пријатели" да се употребува ваква конспиративност?

А дека тоа било "конспиративност" произлегува веќе од самото тоа што владата на рајот морала по други патишта да дојде до текстот на српско-бугарската спогодба и на воената конвенција која припаѓала кон него. Исто така, во Берлин се знаело дека договорите биле склуче-

ни, не само со "предзнаење", туку дури и со "раководење од Русија".

Се чини, како што уште тогаш се заклучило во Министерството за надворешни работи, дека плановите не се однесувале само на Балканскиот сојуз.

Држењето во тајност на договорот за Сојузот функционирал толку добро што биле потребни три месеци по неговото основање, за да се појават првите информации во печатот. И самиот "Тајмс", во еден опширен фељтон од 4 јуни 1913 г., значи дури четири дена по мирот во Лондон, официјалниот крај на Првата балканска војна, со голем респект за Балканскиот сојуз и неговите подготовки, забележува дека размислувањата и преговорите за него во толкава мера биле држени во тајност што навестувањето на овој настан - бидејќи и самиот министер и останатите членови на Владата биле држени во незнаење - во нивните сопствени колумни, се покажа "за прв пат во летото претходната година", значи во 1912 г., а уште тогаш неговото знаење било потцетено. Ова признание е дотолку позначајно бидејќи доаѓа од еден традиционален весник, каков што е "Тајмс", кој многу рано и релативно от-

ворено пишувал за овој проект на Сојузот. Во секој случај, дури и оние упатените во Сојузот, долго време не можеле да ги постигнат нивните предвидени интереси, бидејќи толку често излегувале на виделина неточни навестувања за божешното склучување на Балканскиот сојуз, што на крајот едвај некој верувал дека тој навистина ќе се оствари. (Можеби "Тајмс" поаѓал од тоа дека неколку дена по завршувањето на војната, без ризик смеел да објави некои доверливи информации).

Колку навистина била опасна оваа далекусежна стратегија на Балканскиот сојуз, многу повеќе онаа од на Антантата, прозилегува од тоа, дека не само што систематски се криеле сите информации за развојните фази на Балканскиот сојуз, туку учесниците се труделе под раководство на рускиот министер за надворешни работи Сасонов, да употребуваат консеквентна политика на дезинформирање, со лажни маневри и доведување во заблуда.

Елементи на тајните игри на Антантата

Во предвечерието на Балканските војни, се создал впечаток дека Големите

сили преземаат разни напори да не дозволат, сепак, да дојде до избивање на криза.

Големите сили? Тоа значеше: Сите големи сили? Да, како што се чини - или можеби само привидно?

Општата вознемиреност околу почнатиот конфликт на "Балканскиот ориент", како и заедничката, од сите сили водена, надворешна филантропска политика за сочувување на мирот, полека исчезнувал, бидејќи уште со создавањето на Двојниот сојуз во 1879 г. (а подоцна и Тројниот Сојуз), како и со Антантата од 1904 г., а најмногу со Тројната Антанта од 1907 г., се случил целосен пресврт во односите меѓу Големите сили. Со британско-руската тајна спогодба во Ревал во 1908 г., Тројната Антанта ги фиксирала

слободата на три народи, со прилагодување на балканските држави и со нивно учество во Балканскиот сојуз. Поради ова, тие бескруполозно ги продале можните автономии и независноста на Тракијците, Македонците и Епирците, а како цена за нивната "повисока" цел, на балканските држави им го префрлиле почнувањето на една голема војна.

Поврзување на случките околу Балканскиот сојуз со почнувањето на Првата светска војна и со прашањето за воената вина

Поинаку отколку во виенскиот веник, Германците и Австријците истрајале во нивната добронамерност и притоа останале наполно несвесни. И самите научници, подоцна не ги согледале постоечките сомневања, како на пример, познатиот историчар Фриц Фишер. Поради тоа што тој во своите дела не ги зел предвид ниту тајната спогодба на Русија со Србија и Бугарија од 1911 г. пред основањето на Балканскиот сојуз, ниту пак ги вреднувал англиско-руските средби во Ревал од 1908 г., во неговото историско видување морало да дојде до погрешно толкување со тешки последици, и безуспешно слепо да верува во објавените информации за средбата Сасонов/Греј во Балморал во септември 1912 г., наместо да бара "приказна зад приказната".

Смеа ли да се пишува историја во која објавените текстови од печатот без критика се преземаат како вистинита состојба на работите?

Всушност, Фишер се наоѓал во добро друштво: исто и правникот Херман Канторовиц ниту еднаш не го обработувал Ревал во неговата книга, со важен наслов, "Духот на англиската политика и сеништето на опкружување на Германија" (Берлин 1929 г.), и не успеа според еден детал, кој практично вреска, каква што е англиско-руската средба во 1908 г., да го потврди или само да го изнесе стравот на Германците од англиско-руското опкружување, кое подоцна се покажало како наполно точно и според тоа го оправдувало претходното стравување. Всушност, тој ја спомнувал средбата (стр. 389 и 228), но на својот непобедлив начин тој ги цитирал двата службеника, репрезентите Хардинг и Исволски, за да "докаже", со самото спомнување на овие чесни луѓе, дека "овие гласини" за опкружување се бесмислени.

Па, ако е така...

За жал, исто и Ханс Херцфелд, 30 години подоцна (по Канторовиц), во неговото стандардно дело "Модерниот свет", не се осврнал на заднината на средбата во Ревал. Вистина, тој подвлекувал дека со англиско-руската Антанта во 1907 г. "настана предусловот за позитивно заедништво", но ги сведе "можностите за ова развивање... меѓу Англија и Русија" на тесно ограничени, како во англиско-францускиот случај (во 1904 г.) и ја проценил состојбата, исто како и дел од современите политичари. Познато е и дека Фон Холштајн ѝ се посветил на лажната надеж за несовладливите разлики меѓу Англија и Русија.

Херцфелд во никој случај не бил сам; дури и англиската страна имала слично мислење. Нил Фергусон го цитирал либералниот политичар сер Чарлс Дилк, кој во 1888 г. како предизвик за Англија, ги видел "само Русија и Франција" како можни непријатели.

"Помеѓу нас и Франција секогаш одново има разлики, а помеѓу нас и Русија, сосема извесно еден ден ќе има војна".

Токму на оваа заблуда (веројатно предизвикана од Англија), ѝ подлегнале многу набљудувачи во Германија. Фергусон ја потврдил оваа погрешна процена и пишувал за карактерот на тогашната констелација:

"Ако воопшто може да започне војна што би ја предизвикал империјализмот, тогаш тоа е војната помеѓу Велика Британија и Русија, што во 1870 и во 1880 години не започна. Или тоа беше војната меѓу Велика Британија и Франција, што во 1880-те и во 1890-те години изостава. Конечно, овие трети сили беа вистинските империјалистички ривали. Малку современици во 1895 г. би се осмелиле да предвидат дека нема да минат ниту 20 години, а тие ќе се борат во војна на иста страна".

Само Роберт К. Мејси го спомнува Ревал во својата книга, која излезе точно 30 години подоцна, за воените бродови Dreadnought и почетоците на Првата светска војна, но не и постоечката зависност меѓу Ревал (или Балморал) и Првата светска војна.

Како и да е, во списокот на учесниците на средбата во Ревал, Мејси ја вбројувал и големовојвотката Олга - но во секој случај не ја доведува во врска со Грција. Не еднаш, Мејси ја напомувал нејзината "функција" како сопруга на Георг I, значи како кралица на Грција.

Кога една фаланга високи претставници на историските науки не ја забележуваат средбата во Ревал, треба да се размисли. Ова наведува на сомневање дека Ревал, како место на една билатерална средба од највисоко ниво за планирање на Првата светска војна, можеби сепак го немала истото судбинско значење, што се докажува за Македонија (поради грчката експанзионистичка политика).

(продолжува)

ИЦИ НЕ ЈА О РЕВАЛ?

натамошните стари англиски конкретни цели, кои Антантата решително ги следела сè до спроведувањето на планот на дело на 31 јули и 4 август 1914 г. - и тоа со сите расположливи средства! Задачата и умешноста на Антантата се состоела во тоа, и покрај неотповикливиот стремеж за остварување на деструктивната цел, Австрија да се испровоцира да почне војна, а истовремено да се побуди хармоничен изглед, кој ќе ги покрие јазот меѓу двата "блока", да се израмнат разликите и да се изградат нови пријателски односи, - и тоа долж и попреку јазовите, за да се создаде впечаток за клима на соработка и доверба меѓу сите големи сили.

Под заветрината на оваа нова клима, Антантата ќе го изврши својот хегемонистички план, односно нејзината казнена експедиција. Македонија, Тракија итн., биле целосно потребни во оваа игра, - но само како жртви за изградбата на моќта на Антантата. Монарсите на Антантата со децении вршеле притисок врз Грција, поточно врз грчкиот крал Георг, остварувањето на нивните натамошни планови против Австрија и Германија да го извршат со жртвување на